

Интервю с Емилия Чулева, родена в Истанбул през 1966 г., със средно образование, домакиня. Записано от Михаела Апостолова в Екзархийския дом.

Бележки на записвача: Интервюто е проведено на 15.02.2011 г., по време на първата експедиция в малкия салон към Екзархийския дом. За много кратък момент в интервюто се включва и друг човек, но като цяло никой не е присъствал на разговора. Информаторката беше много любезна. Нямахме много време за разговори, тъй като бързаше (имаше семейни проблеми). Говори добре български.

М.А.: - Искам да ви попитам знаете ли историята на вашето семейство. Как са дошли от България, коя година са дошли – така, както са ви я разказвали баба ви, майка ви?

Е.Ч.: - Да, да. Дедо ми е дошъл от Македония, от село от Македония – от кое село беше забравих. /.../ Загориче.

М.А.: - Коя година горе-долу са дошли, знаете ли?

Е.Ч.: - Не знам, но на времето на отоманския ..., тогава не беше турската държава, да кажем, по време на отоман се казва, по български не знам. /.../

М.А.: - Има ли някаква по-интересна история, като са дошли?

Е.Ч.: - Не, малко дете е бил дедо ми и баща му беше млекар. И се на Босфора земаха една къща и се години млекарство правят и всички ги знаят. То от 150–200 години са там във Босфора и всички вече ги познават и още ги познават. Там единствени млекари във Босфора беха, в Стариеш.

М.А.: - Стариеш?

Е.Ч.: - Стариеш, ежж. Млекарство правели там. /.../ И аз там живеях доста години и го видях, млекарския го имам, малка бех, но го помна.

М.А.: - Имате ли го снимано?

Е.Ч.: - Да, има, има. Но наш'те деца от миналото не го видяха никак вече, да.

М.А.: - А вие колко деца имате?

Е.Ч.: - Едно дете имам.

М.А.: - Момиче или момче?

Е.Ч.: - Момче, 85-та година е роден, значи 26–27-годишен, завърши университет, сега войник е, нали, за 6 месеца. На Богородица на черквата, там е войник¹, така се съвпада, там е войник.

М.А.: - Той женен ли е?

Е.Ч.: - Не. Работи. В туризъм работеше, сега пак ще работи в една туристическа агенция.

М.А.: - А вие за българин ли сте омъжена?

Е.Ч.: - За българин, да, и съм българска поданичка същевременно.

М.А.: - Къде се запознахте с мъжа ви ?

Е.Ч.: - Ми тук, в Истанбул, нали, ние сме една малка колония, ние се познаваме всички един друг и сега вече всички роднини ставахме един с друг и сега вече децата не могат (да се женят помежду си – бел. ред.) и много мъчно е (смее се – М.А.). За да вземат един българин, малко мъчно е.

М.А.: - Всички сте братовчеди.

Е.Ч.: - Братовчеди, роднини, знам ли, нещо има.

М.А.: - А вие за българка ли искате да се ожени синът ви?

Е.Ч.: - Да, да, но мъчно.

М.А.: - А ако се ожени за туркиня?

Е.Ч.: - Мъчно. Аз не ги разделям хората с вера, с нищо, но мъчно е, нали. Не е само верата, нали, трябва културно да сте на едно ниво. Не е само верата. Тука не останаха много стари родени и пораснали в Истанбул, те са други, те са като нас, но сега в Истанбул от Анадола всички дойдоха и хората к'во да прават. К'вото видеха там техните /обичаи/, си ги носат в Истанбул и със нас това много на дели.

М.А.: - То културата човек не може да си смени.

Е.Ч.: - Да, да, това е мъчно и затова за децата ни е малко /трудно/.

М.А.: - Трудно.

¹ Информаторката има пред вид вероятно църквата на Св. Богородица до гр. Ефес, югозападна Турция – бел. ред.

Е.Ч.: - Много трудно.

М.А.: - А той мислил ли е да отиде някъде в друга държава да живее, да работи?

Е.Ч.: - Засега нямаме такава възможност. Имаме братовчеди в Австралия, ние сме само пет души тука от наш'то семейство, всички са в Америка, Австралия, Франция имам братовчеди. Ние семейството пет души сме. Но нямам възможност да го отивам извън Турция, да живее на други място малко трудно. Трябва да го подържаш, нали, там колко време.

М.А.: - А вашия съпруг с какво се занимава?

Е.Ч.: - Съпругът ми работи тук, занимава се със строежите, дето има, ако нещо излиза с тези работи на, ех, и на черквата. /Затруднява се да опише професията му – бел. ред.)

М.А.: - И той ли е роден тук?

Е.Ч.: - Аха, да, и той е роден тук, и той е български поданик.

М.А.: - А как се казва? Може да го познаваме.

Е.Ч.: - Климент.

М.А.: - Защото тук с много хора се запознахме.

Е.Ч.: - Да, той е на Фенер, на Железната черква е.

М.А.: - Е, ние днес ще ходим там, така че ще го видим.

Е.Ч.: - Цял ден там е той.

М.А.: - Е, чудесно. Ние там така и така ще ходим после. А някаква история от вашите родители знаете ли?

Е.Ч.: - Майка ми със семейството му във Втората световна война те останаха в България около 2-3 години. Тогава, в комунистическо време те отидоха, помолили и останаха в България, останаха там колко години и после пак се върнаха в Турция, значи, баща й на майка ми, майка ми и четирите братя. Там беха. Тея години ги прекараха през войната там. Живяха в България.

М.А.: - Там е било по-спокойно, отколкото тук?

Е.Ч.: - Да.

М.А.: - Тук имало ли е някакви репресии от държавата към българите или от страна на гърците?

Е.Ч.: - Не, не.

М.А.: - Няма ли такива?

Е.Ч.: - Шести септември 1957 нещо е станало, но майка ми, те, дето беха млекари, баща му, то всички турци застанаха на вратата около къщата, за да ги пазат да не му направат нещо лошо на тех.

М.А.: - Това през тази година?

Е.Ч.: - Тук три дни чупеха, правеха.

М.А.: - Пазели са ги от гърците ли?

Е.Ч.: - Не от гърците, от турците, те дойдоха едни от Анадола и счупиха всички..., за гърците беше това, но те, нали, не различават кое е гърчин, кое е българин и на всички християни счупиха, направиха къщите им, магазините им счупиха, но нашите цел квартал не оставиха нищо да им направат лошо.

М.А.: - Значи, много са ги уважавали.

Е.Ч.: - Да, да много се уважаваха. И детето ми в турско училище беш, никога нещо лошо не съм изживяла тук, понеже съм българка.

М.А.: - А вие завършила ли сте университет?

Е.Ч.: - Не, аз Френския колеж завърших и после в университет не отидох, понеже тук беше много разбъркано. Университетите беха много разбъркани и не ме пусна семейството да отида на университет тогава.

М.А.: - Да, да, да. Това е много интересно – как турците са ги пазели.

Е.Ч.: - Да, да. Не го оставиха нищо да му направат, нито едно стъкло не са му счупили.

М.А.: - Аз точно за такива истории питам, за такива неща.

Е.Ч.: - Да, много, много и всички изведнъж, дори и тези, дето не познаваха и преди знаеха къде живеят християните, и така отиваха да чупат и да прават, но като отиват в дюкана на дедо ми, то никой не пусна. Той вика: „Всички направиха като един щит”. Майка вика: „Ние от прозореца гледаме – вика – и като един щит

направиха хората и никой не пуснаха, затова много ги обичаха хората, затова се имахме всички комшии..., съседи. Много, много се обичаха и още търсат на майка ми я търсат, на Нова година я търсат.

М.А.: - Тя на колко години е?

Е.Ч.: - 32-ра година е родена, значи 78-79.

М.А.: - Как се казва?

Е.Ч.: - Илиана.

М.А.: - Имате ли братя и сестри?

Е.Ч.: - Немаме, аз немам. И едно дете имам.

М.А.: - То тук гледате по по-малко деца да имате, доколкото виждам.

Е.Ч.: - Наш'то поколение, да кажем, аз съм сега 50-годишна, по едно дете имат, но след това сега младите всички по две деца имат така.

М.А.: - Да си правят компания децата.

Е.Ч.: - Да, да, то е хубаво, разбира се.

М.А.: - И аз имам дъщеричка.

Е.Ч.: - Така ли? Да ви е жива и здрава! На колко е?

М.А.: - На година и два месеца.

Е.Ч.: - Най-сладкото време. Майка ви ли я гледа сега?

М.А.: - Да, майка ми.

Е.Ч.: - Е, хубаво тогава.

М.А.: - Да. Сега, /.../ ако нямате нищо против, да попълним анкетите. Те са доста дълги, но ще гледам да не ви задържам.

Е.Ч.: - Аз при майка ми ще отивам, тя малко е болна. От половината я боли и малко мъчно да върви и аз поупките ѝ ги давам.

М.А.: - А гражданството ви какво е?

Е.Ч.: - Турско.

М.А.: - Национална принадлежност?

Е.Ч.: - Македонско.

М.А.: - Етническо също?

Е.Ч.: - Македонско.

М.А.: - Православна християнка ли сте?

Е.Ч.: - Православна.

М.А.: - Кръстена ли сте?

Е.Ч.: - Да.

М.А.: - Колко често ходите на църква – веднъж седмично или по-рядко?

Е.Ч.: - Аз живеем от азиатската страна и зат'ва неделя ми е мъчно да идвам.

Майка ми всека неделя почти идва, но започва на празниците.

М.А.: - По-рядко?

Е.Ч.: - Да. По празници.

М.А.: - Има ли неща, които определяте като най-значими за религията? Има ли места, които определяте като най-значими за вашата религия – тук (Екзархията – бел. ред.) примерно или на „Свети Стефан“?

Е.Ч.: - Повече тук идваме и на „Свети Стефан“ идваме. Там близко, за близката страна (на азиатския бряг – бел. ред.) много черкви има, по-близко ми е, понекога отиваме насреща.

М.А.: - Кои са така най-значимите религиозни празници, които почитате?

Е.Ч.: - Коледа, разбира се, Великден, Богородица летото.

М.А.: - Има ли някои исторически събития, които са така най-важни?

Е.Ч.: - Не, не, де да знам.

М.А.: - На мен са ми много забавни тези анкети, обаче доцентката ни ги изисква и нямаме избор.

Е.Ч.: - Който се съгласи.

М.А.: - Има ли личности исторически, които за Вас са важни?

Е.Ч.: - Българи?

М.А.: - Да, българи.

Е.Ч.: - Българи не познавам.

М.А.: - Или турци?

Е.Ч.: - Много не познавам, понеже ние на българско училище не отидохме и за т'ва много не познавам.

М.А.: - А вие как научихте български? От родителите ли?

Е.Ч.: - От семействата.

М.А.: - В България ходили ли сте?

Е.Ч.: - Да, отидохме.

М.А.: - Често ли?

Е.Ч.: - Сега има доста години не отидох.

М.А.: - А там роднини имате ли?

Е.Ч.: - Е, да, един чичо имах там, той почина сега. И дъщеря имаше, братовчедка ми, и тя почина и сега на братовчедка ми сина си е там и с него кореспондираме да идват при нас. Майка ми лели имаше там, две лели имаше, и те починаха вече, разбира се, майка често отиваше на България, с леля често отиваха.

М.А.: - А те от кой град са?

Е.Ч.: - В София живеят, тука в София живеят.

М.А.: - А иначе къде са родени в България?

Е.Ч.: - Те на България са родени.

М.А.: - В София?

Е.Ч.: - В София, да.

М.А.: - Сега скоро мислите ли пак да ходите?

Е.Ч.: - Да, искам сега за пролет, искам да отивам.

М.А.: - /.../ Когато общувате с някого, има ли за вас значение етническата или националната му принадлежност?

Е.Ч.: - Не, не, не.

М.А.: - С всички си общувате.

Е.Ч.: - Разбира се, разбира се.

М.А.: - На какъв език най-често общувате в семейството ви?

Е.Ч.: - Турски.

М.А.: - Турски. А попитах ли ви дали синът ви знае български?

Е.Ч.: - Знае, но хубаво не ги говори. Майка ми и баща ми, те говориха по български вкъщи помежду тех, никога не ги чух да говорят турски, все български говореха и затова аз ги научих българските. Ние със съпруга си говорим повече турски.

М.А.: - Да, ами вие гледате телевизия на турски, четете на турски...

Е.Ч.: - После, като почнах училище, знаете, децата на турски учат, но разбират всичко и понекога идват туристи от България, така, си говорят колко може.

М.А.: - Сега си го упражнявате?

Е.Ч.: - Малко, ние знаем македонски си говориме, но много близко до български.

М.А.: - А историята на Турция познавате ли я?

Е.Ч.: - Е да, разбира се.

М.А.: - От училище, предполагам?

Е.Ч.: - От училището, разбира се.

М.А.: - И книги и от такива работи.

Е.Ч.: - Да.

М.А.: - Колко пъти – четири, пет пъти сте били в България?

Е.Ч.: - Да.

М.А.: - Кои градове сте посещавали или курорти?

Е.Ч.: - Във Варна, в София, повече в София, във Варна.

М.А.: - Пловдив?

Е.Ч.: - В Пловдив, да, отидохме.

М.А.: - С кое България се отличава от Турция – като добри качества? Имате ли някакви такива неща, които да ви правят впечатление, да Ви харесат повече там?

Е.Ч.: - Разбира се, като по-наше така го чувствам, разбира се.

/.../

М.А.: - Имаме ли българите отличителни черти, такива, с които се отличаваме от турците?

Е.Ч.: - Е, разбира се, всичките са си постоянните, да кажем, малко по се различаваме. Например така, как да ти кажа, една жена идва да си ми чисти вкъщи, знаеш ли какво ми каза един ден? В нашата къща, каза, други са. Викам как други са? Не знам, вика, по-други са. Сега, значи, нещо виде жената, не знам какво виде, какво искаше да каже, но... Вика „други“. Викам как други? Може по-добре да се отнасяме, знам ли. Като от нас, така му се отнасяме.

М.А.: - Имат ли турците черти, с които се отличават? Примерно, за българите казват по-гостоприемни са...

Е.Ч.: - По-гостоприемни са. Направото добри хора са. Нещо така да ти помогнат, всичко правят направото.

М.А.: - Да. А интересувате ли се от политическия живот тук в Турция?

Е.Ч.: - По телевизията слушам.

М.А.: - Като има важни събития някакви?

Е.Ч.: - И всеки ден има винаги нещо, важно събитие винаги има тук.

М.А.: - Да. А от политическия живот в България?

Е.Ч.: - Е, от телевизията понякога слушаме.

М.А.: - Когато има нещо важно?

Е.Ч.: - Да, разбира се, интересуваме се.

М.А.: - Гласувате ли?

Е.Ч.: - Тук в Турция гласувам. Мъжът ми не може, понеже е български поданик.

/.../

М.А.: - Вашият брачен партньор е с вашата религия?

Е.Ч.: - Православен, да. Ние всички сватбите ни стават в Железната черква. А кръщавките тук, на тази черква. (Има пред вид параклиса „Св. Иван Рилски“ в двора на Екзархийския дом – бел. ред.).

М.А.: - Ако синът ви се обвърже със сръбкиня, примерно, ще го приемете ли, или ще го отхвърлите?

Е.Ч.: - Ще го приема, разбира се, но ще ми е много тежко и мъчно и ще гледам да не се случи това нещо.

М.А.: - Да. Но тежко ще го приемете?

Е.Ч.: - Да. То понякога може да вземе някоя българка и да не е щастлив. Това не се знае, може да вземе някоя туркиня и да е много щастлив. Но аз предпочитам да е поне софиянка.

М.А.: - Значи, няма значение етническата принадлежност?

Е.Ч.: - Разбира се.

М.А.: - Как се отнасяте към следните неща. При смесени бракове се уважават традициите и на двата етноса. Когато два етноса са се събрали, така, уважават ли ги и от двете страни традициите им?

Е.Ч.: - Първите дни да. Но после жената е винаги доминант, нали така е?

М.А.: - Да. Тука вече ми отговорихте преди да съм прочела. Децата в смесените бракове говорят езика на майката или на бащата? Или на двамата?

Е.Ч.: - Повече на майката.

М.А.: - А вашето семейство кои празници най-често празнувате?

Е.Ч.: - Пак именните дни си ги празнуваме, Коледа, Великден, Великата седмица си правиме всички ритуали, дето ... си постиме, нали, ги правиме и синът ми дори ги прави.

М.А.: - /.../ За вас бракът условие ли е за щастлив живот?

Е.Ч.: - Не винаги. /.../

М.А.: - Имате едно дете, момче. А турците по горе-долу колко деца имат? По повече от вас?

Е.Ч.: - По повече, да, най-малко двечки имат.

М.А.: - Къде трябва да живеят младите след брака – сами или...?

Е.Ч.: - Сами.

М.А.: - Кои имат по-сполучливи семейства, българите или турците?

Е.Ч.: - Е колко малко сме. По-сполучливи, да.

М.А.: - Кой са най важните неща при избора на брачен партньор при българите? Най важните неща, за да се оженят двама души.

Е.Ч.: - Да се разбират, разбира се, и да са в също културно такова ниво. Това е най-първо, защото, нали, ако се разбират, то може да са на хубави работи и парите после идват. А ако не се разбираш ...

М.А.: - В кой квартал живеете в момента?

Е.Ч.: - В „Кадъкьой“, в азийската страна.

М.А.: - От колко години живеете в този квартал?

Е.Ч.: - От 23-24 години.

М.А.: - Колко пъти сте сменяли жилището си?

Е.Ч.: - Един път само.

М.А.: - А преди това в кой квартал сте живели?

Е.Ч.: - Пак в същия квартал, ама къща сменям.

М.А.: - А тя си е ваша къщата, вие сте си я купили?

Е.Ч.: - Да.

М.А.: - Купили сте си я сами...

Е.Ч.: - От баща ми. После сменихме къщата, малко ние добавихме отгоре и вземахме друга къща.

М.А.: - Голяма ли е къщата ви?

Е.Ч.: - Нее, 100 кв.м. – три стаи.

М.А.: - Живеете двама със съпруга ви и сина ви?

Е.Ч.: - И сина ми заедно. Засега сме това.

М.А.: - Чакате го да се ожени и да ви остави на спокойствие.

Е.Ч.: - Да, искам му нейната стая, за да си я направим, му я искам по-бързо. Той да има възможност, той ще иска да си отива сам, да си фане една къща, разбира се, но не се знае.

М.А.: - На колко години е най-възрастният член на семейството?

Е.Ч.: - Леля ми е по правото, тя е на 80.

М.А.: - Най-младият член на семейството?

Е.Ч.: - Синът ми – 26.

М.А.: - А в момента не работите?

Е.Ч.: - Не.

М.А.: - А какво сте работила преди?

Е.Ч.: - Не.

М.А.: - Не сте работила. Не сте пенсионерка?

Е.Ч.: - Не.

М.А.: - Кои са най-често срещаните професии сред българите?

Е.Ч.: - Различни са вече, не е както преди. Има, има инженери, има с туризъм, дето се занимават, различни са вече. Преди, нали, бяха само млекари или градинари бяха преди, сега не е така. Сега кой си намери някаква работа, скачат младите.

М.А.: - А то са били млекари и градинари, защото са донесли от България занаята?

Е.Ч.: - Да, техните знания, тогава така беше.

М.А.: - И така досега, докато се е прекъснал вече този бизнес?

Е.Ч.: - Младите вече не направиха работите на бащи и на съпруга си имаше там, беше млекар тук в „Шишли“. А той не е наследил, не направи така.

М.А.: - То сега няма и бизнес. С какво се придвижвате, с коли или с градския транспорт?

Е.Ч.: - Понекога с коли, понекога...

М.А.: - Имате всички автомобили.

Е.Ч.: - Автомобили имаме, да.

М.А.: - То с автомобил в този голям град просто...

Е.Ч.: - Да. Наистина с автомобили трудно, много движение, много са задръстени пътищата.

М.А.: - А откъде пазарувате храните си? От малките магазинчета около къщите или пък ходите един път в седмицата в големите супермаркети?

Е.Ч.: - От маркетите повече, от супермаркетите.

М.А.: - Често ли си купувате нови дрехи?

Е.Ч.: - Да, аз обичам, да, по малки работи, но обичам да си вземам често, не много скъпи, но така по-често хубаво ми е това.

М.А.: - Трябва да ни препоръчате откъде и ние сега искаме да обиколиме тука и ние да си купим нещо.

Е.Ч.: - Е, хубаво от „Османбей“ каквото е, много хубаво.

М.А.: - „Османбей“?

Е.Ч.: - Да, така, „Османбей“. И от лявата и от дясната страна така всички мъже зели така, да отивате, има хубави работи.

М.А.: - А мебели не сменяте често така в къщата?

Е.Ч.: - Да, като се ожених първите и вторите.

М.А.: - Да. И ремонти не правите често?

Е.Ч.: - Не много големи работи. Все нещо се разваля.

М.А.: - Да. Ходите ли по кафетата?

Е.Ч.: - Да, да. Отиваме.

М.А.: - По ресторанти, по дискотеки?

Е.Ч.: - По дискотеки вече не. Но ресторанти обичаме, да.

М.А.: - На театър, на опера?

Е.Ч.: - Театър обичам аз, повече на кино отиваме, но и театри отивам.

М.А.: - На опера не ходите?

Е.Ч.: - Не.

М.А.: - Откъде предпочитате да пазарувате – от моловете, малките магазинчета в квартала?

Е.Ч.: - И от малките, и от моловете.

М.А.: - А на Капалъ чаршъ ходите ли?

Е.Ч.: - Може и пет-шест години не отидох.

/.../

М.А.: - Мечтали ли сте да живеете на друго място?

Е.Ч.: - Не. Тук силно го обичам. Така ми идва, че не мога на друго място да живея. Не знам, така ми идва. На тази възраст съм вече, не е възможно. Но и като бях млада, Стамбул го обичах.

М.А.: - На мен много ми харесва.

Е.Ч.: - Да, хубав град е. Малко мъчен град е, уморителен град е, но...

М.А.: - Разстоянията?

Е.Ч.: - Разстоянията, гъсто движение, но свикнахме и морето е, нали, близко, това е най-важното, морето.

М.А.: - Колко често ходите на почивка в Турция?

Е.Ч.: - Веднъж на годината.

М.А.: - Често.

Е.Ч.: - Да.

М.А.: - А в България рядко?

Е.Ч.: - Много рядко.

М.А.: - В Гърция?

Е.Ч.: - Не, не.

М.А.: - А в Западна Европа някъде на почивка?

Е.Ч.: - В Германия и Швейцария имах вуйчо. В Швейцария много често отивахме. Сега и той почина вече.

М.А.: - Как определяте социалния си статус?

Е.Ч.: - Как?

М.А.: - Социалния си статус – беден, средно ниво... Ако можете въобще да си го определите. Ако искате. Ако искате – не.

Е.Ч.: - Не разбрах. Извинявай, пак опитай. За мойто....

М.А.: - За финансовото ви състояние.

Е.Ч.: - Средно.

М.А.: - Как преценявате равнището на образование на българите в Истанбул? Образовани ли са българите?

Е.Ч.: - Е, да. Младите, да. Всички завършват университети и имат една професия. Сега да.

М.А.: - А вашия син? Чакайте, че не помня какво ми казахте. Той е завършил висше образование?

Е.Ч.: - Да.

М.А.: - Да. Каква специалност?

Е.Ч.: - Икономия. Работа си намери в една туристическа агенция и така, не е да си завърши, не е техния бранш. Така намери работа и няма как.

М.А.: - Извинявайте, че ви изтормозих толкова много, много сте любезна.

Е.Ч.: - Моля ви се, приятно ми беше. Приятно ми стана, че ви опознах. Приятно да си прекараш в Истанбул!

/.../

М.А.: - А вие в женската организация ли сте?

Е.Ч.: - Да, в дружеството сме, да.

М.А.: - С какво се занимавате в това дружество?

Е.Ч.: - Е, има /.../ възрастни хора, дето не могат да са сами и половината са в гръцката болница. Там има едно място за старите и те там живеят и ние по месец на месец помагаме, малко материал, отиваме, ги гледаме...

М.А.: - Грижите се за тях?

Е.Ч.: - Да. Няма семейства. Другите пък се нуждаят малко, нали, малко десет на месец материално им помагаме. То много малко нещо е, разбираш ли, но възможностите са толкоз.

М.А.: - Вие ги събирате само хората, които са в организацията?

Е.Ч.: - Да.

М.А.: - А отстрани как ги организирате?

Е.Ч.: - Една малка туба дават, ние ги черпиме. Сега ще направим ден на жената на осми март и всички ще се събереме тук. Ще дойдат, колонията идва.

/.../

М.А.: - Много ви благодаря за разговора!